

Erinç Yeldan

İki Yeni Kitap: *Dünyayı Anlamak İçin*

Siyasi gündemimizin son derece hareketlendiği bir haftadayız. Bu yoğun gündemin arasına **Yordam Kitap** tarafından yayımlanan iki dev eser sıkıştı: ODTÜ İktisat Bölümü emekli öğretim üyesi Prof Dr. **Oktar Türel**'in yazarı olduğu “**Uzun**” **XIX. Yüzyılda Orta Avrupa** ve Marx'ın ünlü **Kapital**'inin üçüncü cildinin Almanca'dan doğrudan Türkçe'mize kazandırılması. O ünlü deyişle, “*dünyamızı anlamak için*” kitapçaların raflarında tam da zamanında yer alan iki dev eser...

Oktar hoca kitabında I. Dünya Savaşı'nın ardından çözülen Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun ana bileşenlerinin XIX. Yüzyıldaki toplumsal tarihine eğiliyor. “*Uzun XIX. Yüzyıl*” ile 18. yüzyılın son çeyreğindeki ekonomik ve siyasal devrimlerle başlayan ve 1914'te I. Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle son bulan dönem kastedilmekte ve “*ulusalcı hareketlerin düşünce ve eylem planında yükseldiği çağ*” (sf.13) ele alınmaktadır.

Oktar hocayı kitabının ilk hazırlıklarını sürdürdüğü günlerde ODTÜ'deki seminer ve söyleşilerinde dinleme fırsatı bulmuştum. Oktar hoca, Orta Avrupa ulusalcılığını ve ulusal sorunu “*iki arada bir derede*” olarak nitelemekte ve “*bu coğrafyanın arızı ve düşünsel bir sapması olarak değil, sanayileşme ve modernleşmenin yarattığı ortam ve şartların bir parçası olarak*” (sf. 312) bizlere aktarmaktaydı. Nitekim kitabın son bölümünde ulusalcılık üzerine şu uyarılar paylaşılmaktadır:

“*Son yarım yüzyılda kapitalizmin hızla küreselleşmesine ve ulus-üstü oluşumların yaygınlaşmasına rağmen, böyle bir yeniden yapılanmanın temel aygıtı hala ulus-devlettir. Ulus-devlet, günümüzde tartışmasız kabul gören ve henüz kendi ulus-devletlerini kuramamış halkların erişme özlemi duydukları bir norm olmaya devam etmektedir; ulusalcılığın yakın gelecekte gerileyeceğini düşündüren güçlü belirtiler de yoktur. Gelişmekte olan ülkelerdeki sanayileşme ve modernleşme çabaları süregeldikçe ve kapitalizm bir sistem olarak aşılındıkça, böyle bir beklenti gerçekçi de değildir*”.

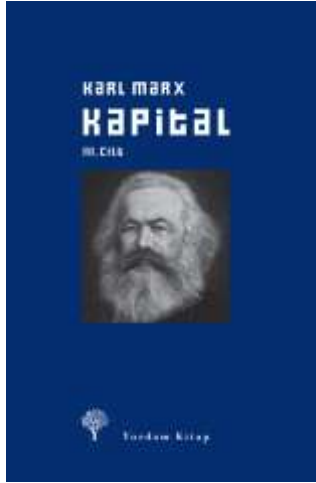
(sf. 311).

***

Yordam Kitap'tan yayınlanmış bulunan ikinci kitabımız Karl Marx'ın ve Marksizmin temel yapıtı olan **Kapital**'in üçüncü cildi. 875 sayfa tutarındaki bu devasa yapıtı Almandan çevirenler **Mehmet Selik ve Nail Satlıgan**, editörleri ise **Erkin Özalp** ve yine **Oktar Türel** hoca.

Yordam Kitap, **Kapital**'in I. Cildini Nisan 2011 tarihinde, II. Cildini ise Kasım 2012'de yayınlamıştı. Haziran 2015'te III. Cildin yayınlanması ile birlikte, Yordam Kitap'ın **Kapital**'in tamamının Almanca aslından çevrilmiş olarak Türkçeye kazandırma, böylece Türkçe Marksist edebiyatın en büyük eksiğini giderme yolundaki girişimi de tamamlanmış oluyor.

Yordam Kitap'ın tanıtım yazısından okuduğumuz üzere,

*“**Kapital**'de Marx'ın en ünlü önermelerinin ardındaki muhakemeyi buluyoruz. Bu önermeler arasında, kapitalizmin ilerlemesi ve gerilemesinin temelinde üretimin yattığı; kapitalizmin tarihte iktisadi ilişkilerde sürekli altüst oluşlara dayalı ilk sistem olduğu; bir yedek işsizler ordusuna ihtiyaç duyduğu, iktisadi gücü tekeller hâlinde yoğunlaştırma eğilimi gösterdiği; ve bunalımların kapitalizmin ayrılmaz bir parçası olduğu görüşünü sayabiliriz. Marx, **Kapital**'in başından sonuna dek, kapitalizmin bu doğrultuda gelişmesinin emek ile sermaye arasındaki çatışmaya dayandığını göstermektedir. Anlatılan hikâyeye, işçi sınıfı ile kapitalist sınıfın, özellikle bunların iktisadi rollerinin nasıl doğduğu, geliştiği ve farklılaştığıdır.”*

Louis Althusser'in deyişiyle, “ama gün gelir, *Kapital*'i harfi harfine okumak, metnin kendisini okumak, gerekli olur.”

***

Yazımızı Oktar hocanın “Uzun XIX. Yüzyıl”ının son satırlarında **Cumhuriyet**'te **Nilgün Cerrahoğlu**'nun 31 Ocak tarihli “*Podemos'un Guru'su Juan Carlos Monedero: Egemenliği Ele Geçirmeliyiz*” başlıklı yazısından yaptığı alıntıyla bağlayalım:

“Bizim için vatan, Garcia Lorca'nın vatani, yaşayan, çalışan insanların, halkın vatanıdır. ‘Vatan’ı uzun zaman sağcılara bıraktık. Bunun sonucunda ‘vatan’, yalnız nefret söylemlerinin aracı yapıldı. Marine Le Pen'lere, ‘Çay Partisine’, aşırı Yunan sağına kaldı ‘vatan’. Bu çok büyük bir hata. ‘vatan’ın özgürleştirici, güçlü bir yanı var. ‘Vatan’ yurttaşlar toplamını siyasi kaderin ortağı yapar” (sf. 314).

Demokrasinin ve yurttaş olmanın temel kavramlarını tartıştığımız şu günlerde, “*dünyayı anlamak için*” kaleme alınmış iki dev eser...